

Bilaga 1

**Redogörelse av LSS-
Lag om stöd och service till vissa
funktionshindrade**
Prop. 1992/93:159

Historia

1989 tillsatte regeringen en handikapputredning. Utgångspunkten för utredningen var att belysa situationen för barn, ungdomar och vuxna med omfattande funktionshinder. Ytterligare syfte med utredningen var att belysa de små och mindre kända handikappgrupperna.

1992 lämnade handikapputredningen sitt slutbetänkande till regeringen. Året efter lade regeringen fram en proposition till riksdagen, innehållande förslag till en omfattande reform av handikappolitiken. Reformen bestod av två nya lagar, LSS- lag om stöd och service till vissa funktionshindrade och LASS-lag om assistansersättning, nuvarande Socialförsäkringsbalken § 52.

Riksdagen antog regeringens förslag. LSS och LASS trädde i kraft den 1 januari 1994.

Bärande principer i LSS

Intentionen med LSS är att ge personer med stora och varaktiga fysiska och psykiska funktionsnedsättningar ett självständigt liv. Målet med insatserna är att främja den enskildes jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet i samhällslivet. Lagen ska säkerställa den enskilde goda levnadsvillkor.

Alla insatser enligt LSS är avgiftsfria för den enskilde, det vill säga den enskilde betalar ingenting för den vård och omsorg som utförs.

Inom LSS finns inga insatser som är av behandlande karaktär. Det finns ej heller något lagligt stöd för tvångsåtgärder.

Insatser enligt LSS beviljas endast om/när den enskilde själv eller dess företrädare ansöker om insatsen.

Skillnader mellan SoL och LSS

Insatser med stöd av SoL avser att tillförsäkra den enskilde en *skälig levnadsnivå* medan LSS ska tillförsäkra den enskilde *goda levnadsvillkor*. LSS avser oftast livslånga behov medan SoL oftast avser tidsbegränsade behov. Vid en bedömning av insatser enligt SoL tittar man på om behovet *kan* tillgodoses på annat sätt. Medan man inom LSS tittar på om behovet *faktiskt är tillgodosett*. Skillnaderna i begreppen skälig levnadsnivå och goda levnadsvillkor beskrivs inte närmare av lagstiftaren, utan för att förstå innebörden av respektive begrepp får man istället studera rådande rättspraxis.

En annan skillnad mellan SoL och LSS är reglerna för avgifter. Insatser som beviljas med stöd av LSS ska för den enskilde vara avgiftsfria, medan insatser enligt SoL oftast är sammankopplade med en avgift. Enligt LSS ska den enskilde ha ett direkt inflytande över insatsernas utförande.

Personkretsen

För att omfattas av LSS måste den enskilde tillhöra personkretsen. Insatser enligt LSS prövas alltså alltid i två steg. Först görs en prövning om personkretstillhörighet. Huruvida den enskilde tillhör personkretsen eller ej fattas alltid i ett beslut. Tillhör klienten personkretsen görs en behovsprövning av insatsen. Inför en omprövning av pågående insats ska alltid en ny personkretsbedömning göras. Detta är av särskild vikt när det gäller personkrets 3.

De två första punkterna i personkretsen är diagnosstyrda. Diagnosen ska vara medicinskt styrkt genom läkarintyg. Den tredje punkten fokusera på vilka konsekvenser som den enskildes sjukdom/hälsotillstånd åsamkar.

Andra och tredje punkten är kumulativa, det vill säga, samtliga rekvisit ska vara uppfyllda för att personen ska tillhöra personkretsen.

Personkrets 1 § 1

Första punkten omfattar personer med utvecklingsstörning, autism eller autismliknande tillstånd. Diagnoser som går under autismliknande tillstånd är Asperger, atypisk autism och störning i utvecklingen utan närmare specifikation, UNS. Utvecklingsstörningen ska ha uppkommit under individens utvecklingsperiod, det vill säga före 16 års ålder. Funktionsnedsättningen ska vara så betydande att personen behöver stöd och hjälp i sin dagliga livsföring.

Diagnoser som ADD, ADHD, tvångssyndrom och Tourettes syndrom ingår ej i första punkten. (prop 1992/93:159) Här ingår ej heller personer med utvecklingsförsening. Personer med dessa diagnoser kan tillhöra punkt tre i personkretsen såvida dess rekvisit är uppfyllda.

Personkrets 1 § 2

Andra punkten avser personer med *betydande* och *bestående begåvningsmässigt funktionshinder* efter *hjärnskada* i vuxen ålder, föranlett av yttre våld eller kroppslig sjukdom. Samtliga rekvisit ska vara uppfyllda (prop. 1992/93:159).

Personer som i vuxen ålder drabbats av en hjärnskada på grund av missbruk, tillhör inte punkt 1 § 2 i LSS.

Personkrets 1 § 3

För att tillhöra personkretsen enligt punkt tre krävs ett *varaktigt* fysiskt eller psykiskt funktionshinder, som är *stort* och som förorsakar *betydande* svårigheter i den dagliga livsföringen som därmed leder till ett *omfattande* behov av stöd eller service. Samtliga rekvisit ska vara uppfyllda.

Varaktigt

I regeringens proposition 1992/93:159 säger lagstiftaren att funktionshindret ska vara varaktigt, det vill säga ej av tillfällig eller övergående natur.

Stort

Med stort menas att funktionshindret ska vara av sådan karaktär att de starkt påverkar flera livsområden samtidigt. Det gäller till exempel om den enskilde till följd av sin funktionsnedsättning dagligen är beroende av hjälpmedel, har återkommande behov av annan persons hjälp för den dagliga livsföringen i boendet; i utbildningssituationer, på arbetet, på fritiden, för att förflytta sig, för att meddela sig med andra eller för att ta emot information.

Betydande

Konsekvensen av att den enskilde har betydande svårigheter i sin dagliga livsföring innebär att den enskilde inte på egen hand klarar vardagsrutiner som toalettbesök, personlig hygien, påklädning, mathållning samt förflyttning inomhus och utomhus. Det kan också innebära att den enskilde inte klarar sköta sin ekonomi, meddela sig med andra eller att ta emot information. Begreppet används även om en person på grund av sin funktionsnedsättning riskerar att bli isolerad.

Omfattande

Den enskilde ska ha ett återkommande behov av särskilt stöd för att klara funktioner som andra klarar på egen hand. Återkommande innebär att stödbehovet föreligger dagligen. Hänsyn tas här till kvantitativa och kvalitativa aspekter.

Bedömning av personkrets 1 § 3 gällande små barn

När det gäller personkretsbedömning avseende punkt tre för små barn, kan det på grund av barnets låga ålder vara svårt att avgöra om funktionsnedsättningen är stor och om den orsakar betydande svårigheter i den dagliga livsföringen. Alla små barn har behov av stöd och hjälp när det gäller att äta, kommunicera och förflytta sig. I dessa fall får man bedöma om barnet med stigande ålder kan tänkas komma att få betydande svårigheter i den dagliga livsföringen och därmed ett omfattande behov av stöd och service (prop 1992/93:159).

Insatser enligt LSS

I § 9 LSS finns 10 stycken insatser.

9 § 1 Råd och stöd

Råd och stöd tillhandahålls av landstinget via deras habilitering.

9 § 2 Biträde av personlig assistent

Målgruppen för insatsen personlig assistans är personer med stora och varaktiga funktionsnedsättningar.

Enligt 9 a § första stycket LSS avses med personlig assistans personligt utformat stöd som ges av ett begränsat antal personer åt den som på grund av stora och varaktiga funktionshinder behöver hjälp med personlig hygien, klä av och på sig, att kommunicera med andra eller annan hjälp som förutsätter ingående kunskap om den enskilde. Insatsen personlig assistans ska alltså vara förbehållen krävande eller i alla avseenden komplicerade fall.

Verbal påputtning och motiverande insatser är inte någonting som räknas in i tidsåtgången för insatsen. Det är enbart den fysiska/praktiska hjälpen som avses.

Något krav på att stödbehovet ska ha viss tidsmässig omfattning föreligger inte, dock har tidsfaktorn självklart betydelse. Ju större stödbehovet är i tid desto mer talar för att rätt till assistans föreligger.

Gemensamt hushåll

En person som har rätt till personlig assistans eller annan hjälp i hemmet har inte rätt till personlig assistans för sysslor i det gemensamma hushållet som äkta makar och sammanboende personer enligt äktenskapsbalken har ett gemensamt ansvar för. En klient som är sammanboende med sin maka/make beviljas ej personlig assistans för ex. städ och tvätt, då det ska tillgodoses av den make/maka som inte har en funktionsnedsättning, i enlighet med äktenskapsbalken.

9 § 3 Ledsagarservice

Det primära syftet med insatsen är att hjälpa personer som på grund av sin funktionsnedsättning inte klarar att förflytta sig från punkt A till punkt B. Insatsen beviljas för att den enskilde ska kunna komma ut bland människor, delta i samhällslivet, kulturlivet, besöka vänner eller komma ut på en promenad. Ledsagarservice syftar även till att bryta den isolering som ofta kan bli följden av ett omfattande funktionshinder (prop. 1992/93:159 s. 172 och 178).

9 § 4 Biträde av kontaktperson

Insatsen kontaktperson avser att bryta social isolering samt utöka den enskildes sociala nätverk. Kontaktpersonen ska vara en kontakt utöver den enskildes familj och anhöriga. Kontaktpersonen är en icke kvalificerad person som ej innehar några rapporteringsskyldigheter till Nämnden. Kontaktpersonen är en icke professionell person som åtar sig uppdraget mot ersättning i form av arvode samt ersättning för omkostnader.

Insatsen kan även ges i form av en familj.

9 § 5 Avlösarservice i hemmet

Avlösarservice i hemmet ska möjliggöra avlastning för föräldrar som har ett funktionsnedsatt barn i det merarbete som barnets funktionsnedsättning innebär. Insatsen ska möjliggöra återhämtning och vila till föräldrarna. Insatsen ska även möjliggöra för föräldrarna att kunna ägna sig åt eventuella syskon till det funktionshindrade barnet. Då syskon till barn med funktionsnedsättning många gånger få stå tillbaka gällande föräldrarnas uppmärksamhet. Insatsen ska utföras i barnets hemmiljö. Insatsen ska ej ersätta ordinär barnomsorg.

Insatsen beviljas främst till barn men kan även beviljas till vuxna personer där anhöriga behöver avlastning.

9 § 6 Korttidsvistelse utanför det egna hemmet.

Korttidsvistelse utanför det egna hemmet ska precis som avlösarservice möjliggöra avlastning i det merarbete som barnets funktionsnedsättning innebär. Insatsen ska även ge miljöombyte och rekreation för den enskilde. Instansen kan ges i form av korttidshem, korttidfamilj, samt kolloverksamhet. Enligt rättspraxis räcker det med att ett av rekvisiten är uppfyllda, för att insatsen ska beviljas.

9 § 7 Korttidstillsyn för skolgång över 12 år

Enligt skollagen upphör rätten till fritidsverksamhet efter att ett barn fyllt 12 år. Barn och ungdomar med en funktionsnedsättning och som fyllt 12 år har enligt LSS rätt till fortsatt fritidsverksamhet. Insatsen korttidstillsyn avser att säkerställa det funktionsnedsatta barnet/ungdomen trygghet i anslutning till skoldagen samt under lov. Insatsen ska även möjliggöra en meningsfull sysselsättning för den enskilde. Enligt rättspraxis är det ej ett krav att föräldrarna förvärvsarbetar för att insatsen ska beviljas. Barnet/ungdomens behov av stimulans och en meningsfull sysselsättning är i sig grund för att insatsen kan beviljas. Insatsen kan beviljas så länge den enskilde går i särskolegymnasium, dock längst till 21 år.

9 § 8 Boende i familjehem eller bostad med särskild service för barn

Barn som trots olika stödåtgärder inte kan bo hos sina föräldrar har enligt denna punkt rätt till boende i familjehem eller i en bostad med särskild service för barn och ungdom. Bostad med särskild service för barn och ungdomar ska ofta tillgodose komplicerade omvårdnadsbehov, men kan ibland också vara motiverat på grund av att den enskilde på grund av sin funktionsnedsättning har behov av skolgång på annan ord.

Familjehem kan ej beviljas till vuxna personer. Föreligger behov av familjehem för en vuxen person, ska insatsen beviljas med stöd av Socialtjänstlagen 4:1. Någon exakt åldersgräns när en person anses vara vuxen preciseras inte i LSS. I förarbetena sägs dock att insatsen i princip bör kunna ges i alla åldrar upp till dess att skolgången inom det allmänna skolväsendet för barn och ungdomar upphör.

9 § 9 Bostad med särskild service för vuxna eller annan särskilt anpassad bostad för vuxna

Bostad med särskild service enligt LSS finns i tre olika huvudformer: *servicebostad*, *gruppboendestad* samt *särskilt anpassad bostad*.

Gruppboendestad är den boendeform som har mest personaltäthet och bemanning över dygnet. Syftet med insatsen gruppboendestad är att vuxna personer med funktionsnedsättning som inte klarar ett eget boende ska ges möjlighet att lämna föräldrahemmet och skapa sig en egen bostad. Insatsen är tänkt att vara ett boendialternativ för den som har ett så omfattande tillsyns- och omvårdnadsbehov att mer eller mindre kontinuerlig närvaro av personal är nödvändigt. Alla som bor i en gruppboendestad har tillgång till ett gemensamt utrymme som också kan vara samlingsplats för personalen samt ge möjlighet till samvaro för de boende. I insatsen ingår omvårdnad, fritidsverksamhet samt kulturella aktiviteter. Kommunen har, enligt HSL-hälso och sjukvårdslagen ansvar för hälso-och sjukvård upp till sjuksköterskenivå. Vid behov ska samverkan ske med annan huvudman.

9 § 10. Daglig verksamhet

Daglig verksamhet beviljas till personer med funktionsnedsättning som är i yrkesverksam ålder, som saknar förvärvsarbete och inte deltar i någon utbildning. Insatsen kan endast beviljas personer tillhörande punkt 1 och 2 i personkretsen.